

janko" z nemškimi prevodom. Goethe je napisal o njej pohvalno oceno za list „Kunst und Alterthum“ l. 1827.

Slovani v stari Bitiniji. V „Izvestju ruskago arheologičeskago instituta“ je zanimiva razprava B. A. Pančenka „Pamjatnik Slavjan v Bitiniji VII. veka“. Pisatelj govori o novonajdenem pečatu slovanske vojne kolonije v Bitiniji, katero stavi v leto 650. po Krist. Politična uprava je predstavljala nekako administrativno celoto in je imela tudi samostojno vojaštvo.

Narodnosti na Ruskem. V „Ruskem Sobranju“ je dne 16. februarja predaval general Rittich o raznih narodnostih na Ruskem. Rusija nikakor ni jezikovno edinstvena država, kakor si mislimo mi južni in zapadni Slovani. Od vseh prebivavcev tega ogromnega carstva jih govori 66% slovanska narečja. Na samem Kavkazu živi množica različnih plemen, katera govorijo 77 narečij. General Rittich je obžaloval, da doslej Rusija ni skrbelo dovolj, da bi porusila vse te narodnosti. Zlasti proti mohamedanskim plemenom in proti Nemcem se ni storilo dovolj. Zdaj mora ljudska šola popraviti, kar se je zamudilo. Predavatelj je pozival tudi k samoobrambi Rusov proti judom.

Boj na Kosovu. Kosovo polje, kjer je Turčin uničil staro srbsko kraljestvo, je zopet pozorišče krvavih bojev. Ko nam prihajajo poročila o ljuti borbi za svobodo, ki besni v Stari Srbiji in v Makedoniji, se spominjamo izdajstva na Kosovu, ki je podvrglo Turčinu Srbijo. Krasne narodne pesmi, ki nam opevajo te boje, je sedaj srbski pesnik Sr. J. Stojković združil v veliko epopejo: „Lazarica ili Boj na Kosovu, narodna epopeja v 20 pesama.“ Zbral je različne odlomke in jih združil v harmonično celoto.

Za učenje ruščine je izdal Nemcem profesor Oskar Aschbot „Rusko Antologijo“ z akcentuiranimi teksti in z besednjakom. Tako se učenci nauče iz knjige tudi ruskega naglasa, kateri je precej težak.

Srbski tisk. Učitelj pevanja na novosadski gimnaziji Izidor Bajić je začel izdajati „Srpski muzički list“. — Srbi so si osnovali dve novi tiskarni. V Budimpešti so ustanovili „Srpsko štamparijo Dositije“ s 600 delnicami po 50 K. V Zagrebu pa je osnovalo „Srpsko Kolo, društvo za izdavanje srpskih novina i knjiga“, tiskarno z osnovno glavnico 50.000 K v delnicah po 50 K.

Balkanska jezera. Balkan ni tako pust, kakor si ga predstavljamo mi, ki o njem kaj izvemo samo takrat, kadar poročajo časopisi o grozodejstvih, ki jih izvršujejo tam mohamedani. Med visokimi gorami so krasne, rodovitne doline. Balkan je preprežen z rekami in potoki, in ima mnogo krasnih jezer, katera bi od daleč privabljala tujce, ako jih ne bi zadrževal strah pred nesrečno turško vlado. „Srbska kraljeva akademija“ je izdala nedavno atlant profesorja dr. Jov. Cvijića, v katerem so zemljevidi makedonskih, starosrbskih in epijskih jezer. Glavna jezera

so: Ohridsko, Prespansko, Malo, Ostrovsko, Petrusko, Dojransko, Kostursko, Ardjansko, Amatovo, Tuzlubojsko in Janjinsko jezero ter Skadersko blato.

Oče stenografije, Fr. Ks. Gabelsberger, katerega umetnost se vedno bolj razširja, je sedaj, davno po svoji smrti, dobil zaslužen priznanje. Več kot sedemdeset mest je imenovalo po njem kako ulico, v rojstnem mestu Monakovem so mu postavili bronast spomenik, ustanovili „Gabelsbergerjev muzej“, in zdaj postavijo njegovo oprsje še v „Vežo slave“ (Ruhmeshalle) med najslavnejše može. Gabelsberger je bil rojen 9. febr. 1789 iz revne rodbine. Vzgojili so ga redovniki. V samostanskih šolah v Attelu in Ottobeuru je dobival prvi pouk. Vstopil je v državno službo in postal tajnik v notranjem ministrstvu. Ker je izprevidel, da sedanja naša mehanična pisava ne zadostuje vsem potrebam in da je zlasti prepočasna, je premišljeval, kako bi iznašel „brzopis“. Svoje novo pismo je preizkusil v bavarskem deželnem zboru in l. 1834. izdal svojo učno knjigo. Danes je njegov sestav prenešen že v vse kulturne jezike, seveda povsod primerno izpremenjen. Štejemo sedaj že skoro 2000 stenografskih društev z več nego 70.000 člani, brez neštivilnih drugih njegovih pristašev, ki umevajo naglo bežečo besedo ujeti in ohraniti na papirju.

Böhmische Autoren. Tvrška J. Otto v Pragi je začela izdajati obširno knjižnico z naslovom „Böhmische Autoren“. V njej bode priobčevala v dobrem nemškem prevodu najboljša češka književna dela. Prva knjiga bo obsegala Jiraskov zgodovinski roman „Psohlavci“.

Med Eskimi v Grönlandiji se je pojavil književnik Lars Möller, ki je otvoril v Sodthaabu tiskarno, pričel izdajati knjige in uvel tudi že fotografijo v Grönlandijo.

Vulkanizem in solčne pege. Veščaki so že davno trdili s precejšnjo gotovostjo, da je neka zveza med ognjeniki in med solčnimi pegami. Zapazili so neki paralelizem med obema prirodnima pojavoma že med leti 1818 in 1840. Od leta 1840. do 1875. so še bolj pazili in spoznali, da so ognjeniki na zemlji najbolj nemirni takrat, kadar je na solncu najmanj peg. L. 1901. je bilo število solčnih peg najmanjše v teku 28 let, torej v dobi sedmih period. Srednja doba med minimom in maksimom solčnih peg znaša namreč 11-13 let. Tudi Vezuv je bil jako nemiren v zadnjem času. Pozimi med l. 1900. in 1901. se je na njem dvignil 40 m visok strm bljuvalni stožec.

„Bibliothèque française.“ Poljski izgnanci v Parizu so pod vodstvom Mickiewiczem v Parizu ustanovili poljsko knjižnico, katera je vsled požrtvovalnosti poljskih rodoljubov narastla na 100.000 knjig. V njej so zbrali tudi mnogo dragocenih rokopisov. Ker so se razmere izpremenile, se je poljsko književno društvo v Parizu razšlo in zapustilo to knjižnico krakovski akademiji. Ta je sprejela te knjige

kot poseben oddelek svoje velike knjižnice. Zdaj dokončujejo natančni zapisnik avtografov in rokopicov.

Trgovski muzej so ustanovili Čehi v Pragi l. 1895. Tu se prirejajo poučna predavanja, odtod se v raznih krajih snujejo razstave češkega blaga itd. Muzej izdaje tudi glasilo „Obchodní listy“.

Peta mednarodna umetniška razstava v Benetkah.

Da bi privabljale tujce in nadaljevale svojo vlogo kot umetniško mesto, prirejajo Benetke vsako leto mednarodno umetniško razstavo. Letošnja razstava je bila otvorena z veliko slovesnostjo. Umetnike na glas so povabili, da se udeležijo razstave. O vzprejemu slik je odločevalo posebno raziščišče, kateremu je dal razstavni odbor navodilo, da sme vzprejemati samo take slike in kipe, ki imajo v resnici veliko umetniško vrednost. Raziščišče je tudi tako postopalo, in zato so se razni umetniki pritoževali zaradi odklonitve svojih slik. Odbor je ta spor rešil s tem, da je mnogo od raziščišča odklonjenih umetnin razstavil v posebni dvorani, češ, naj si občinstvo samo naredi svojo sodbo. Za vsakega prijatelja najnovejše umetnosti je ta razstava jako zanimiva in poučna.

Pred vsem opažamo, da se secesija čisti in približuje treznejšim strujam. Sicer niso Italijani nikdar zašli tako daleč v secesijo, kakor Nemci, vendar je mlajša generacija tudi pri njih nastopila to strujo. Veliki klasični zgledi, katerih nudi Italija v tolikem izobilju, so pa vendar pomirjevalno vplivali na te burne novostrujarje. Sedanja razstava nam kaže res mnogo izbornih umetnin in prekaša ne le tretjo, katero sem tudi videl, ampak tudi druge svoje prednice v Benetkah.

Izložbena zgradba je zunaj mesta, v krasnem javnem vrtu. V edenindvajsetih večjih in manjših dvoranah so razstavljene umetnine na nov način, ki doslej še ni bil običajen. Po navadi so bile doslej slike ločene od kipov in razdeljene ali po umetnikih ali po strokah. Zdaj pa je vsaka dvorana zase pri-

rejena kot nekaj umetniški salon, v katerem so najrazličnejše umetnine zbrane v skupno celoto. To je za oko gledavčeve vsekako ugodnejše in ni tako utrudljivo; seveda je pa tudi presojanje posameznih umetnikov otežkočeno.

Ne bom našteval tu italijanskih umetnikov. Omenim samo Slovanov, ki so tu zastopani. Največjo pozornost zbuja velika slika Rusa Ilija Rěpina „Vade retro me, Satana!“ — gotovo ena najzanimivejših podob iz sodobnega slikarstva. Rěpin daje svojim obrazom najgloblje čustvene izraze. Posebno usmiljenja in trpljenja ne zna zdaj slikati noben sodoben umetnik s toliko globokostjo in iskrenostjo, kakor Rěpin. Pri tej sliki pa je Jezusa pretiraval. Slika ga po štiridesetdanskem postu, vsega izmučenega, z mrtvaško-vizionaričnim obličjem. Odrpta usta izražajo nekaj neskončno boleznega, in oči so zaprte; težko bi našli samozatajevanje še kod globlje izraženo. Za njim stoji satan, debela, ohola postava. Iz glave in iz oči mu šviga rdeč plamen, znamenje silne notranje strasti. Iz oblakov pa pristopijo, kakor lahne meglice, angeli, ki molijo Jezusa. Razstavni odbor je uvrstil to sliko genialnega Rusa na odlično mesto v glavni dvorani. Ruški kipar Pavel Trubecy je razstavil poleg treh manjših bronov velik mavčev sedeč kip kneza Galicina, impozantno, energično modelirano postavo. Poljak Kazimir Stobrowski ima tu več slik. „Nevihita se bliža“ je temna ne posebna podoba, pač pa je motiv iz varšavskega drevoreda krasno izdelan. Rusinja Tereza Feodorovna Riesova je razstavila tri kipe, med katerimi se odlikuje doprsje prof. Helmerja po izredno finem portretiranju. Hrvat Vlaho Bukovac je poslal dve sliki, ki pa pač ne spadata med njegova najboljša dela: dve nagi ženski postavi, med katerima bodi ena Magdalena. V Zapisniku umetnikov se Bukovac šteje med — Čeha!

Poleg Italije so izborno zastopani Nemci in Francozi, Angleži, zlasti Škoti, Amerikanci in Belgijci. Ob njih skoro izgine slovanska udeležba. Bilo bi pač želeli, da bi se slovanski umetniki dogovorili o udeležbah pri takih mednarodnih razstavah. Ali se naj ne udeležijo, ali naj pa nastopijo impozantno, da pokažejo slovansko umetnost v vsej njeni moči in razvitosti.

Dr. E. L.

